

2) *veljača*

Sakrament pomirenja II

Molitva

Spasitelju, Isuse Kriste, do kraja si nas ljubio i smrt prihvatio da ljubav Očevu prema nama posvjedočiš. Ti vidiš kako sam slab i nemoćan. Ojačaj me svojim Duhom i daj mi snage da koračam putem koji si ti zacrtao. Ne dopusti da iznevjerim tvoje zahtjeve, zahtjeve koje preda me postavlja život i ljudi s kojima živim. Osjećam se slabim, ali vjerujem da si ti moja jakost i snaga. Osjećam se nemoćnim i bespomoćnim, ali vjerujem da si ti Ljubav i Milosrđe. Vodi me da u svijetu drugima posvjedočim za tebe, Gospodine, koji sve ujedinjuješ i vodiš Ocu u sve vijeke vjekova.

Uvod

Ova tema nastavlja govoriti o sakramentu pomirenja, važnome za svakodnevni svih kršćana. To je besplatni dar Božje milosti i milosrđa koji nam pomaže na putu našega života, u našem svakodnevnom hodu na putu svetosti na koju su svi kršćani pozvani.

Unutarnja pokora

U Evanđelju nam Isus govori kako „svako dobro stablo rađa dobrim plodovima, a nevaljalo stablo rađa plodovima zlim. Ne može dobro stablo donijeti zlih plodova niti nevaljalo stablo dobrih plodova. Svako stablo koje ne rađa dobrim plodom siječe se i u oganj baca. Dakle: po plodovima ćete ih njihovim prepoznati. (Mt 6,17-19)“ Isusov se poziv na obraćenje i pokoru, ne odnosi prvenstveno na vanjska djela, na „kostrijet i pepeo“, postove i mrtvljenja, kao što su starozavjetni proroci pozivali narod. On prvenstveno poziva na obraćenje srca, na unutarnju pokoru. Pokornička djela ostaju bez nje neplodna i lažna; unutarnje obraćenje, naprotiv, teži da izrazi taj stav vidljivim znakovima, gestama i djelima pokore. Ta unutarnja pokora korjenito je preusmjerenje cijelog života, povratak i obraćenje k Bogu svim srcem, raskid s grijehom, odvratanje od zla, zajedno s osudom zlih djela koja smo počinili. Ona istodobno obuhvaća želju i odluku za promjenom života s nadom u Božje milosrđe i pouzdanjem u pomoć njegove milosti.

Obraćenje je, prije svega, djelo Božje milosti, odnosno dar Duha Svetoga. To nije nešto u čemu se čovjek može osloniti na vlastite snage. Duh je taj koji čovjeku daje milost kajanja i obraćenja. Dakle, Bog ima inicijativu, ali se i čovjek poziva da bude aktivan u procesu pomirenja s Bogom. Zbog toga unutarnja pokora ima, odnosno može poprimiti, različite vanjske izraze, a osobito post, pokoru i milostinju. Obraćenje se u svakodnevnom životu ostvaruje vanjskim znakovima pomirenja, brigom za siromašne, vršenjem i obranom pravednosti i prava, priznanjem pogrešaka pred braćom, bratskom opomenom, preispitivanjem života, ispitom savjesti, duhovnim vodstvom, prihvaćanjem trpljenja te ustrajnošću u

progonstvu zbog pravednosti. Najsigurniji put pokore jest – svakodnevno uzimati svoj križ i ići za Isusom.

Svakodnevno obraćenje i pokora nalaze svoj izvor i hranu u Euharistiji, jer se u njoj uprisutnjuje Kristova žrtva po kojoj smo pomireni s Bogom.

Čitanje Svetoga pisma, molitva časoslova, Gospodnja molitva, svaki iskreni bogoštovni čin ili pobožnost oživljuju u nama duh obraćenja i pokore te pridonose oproštenju naših grijeha. Vremena i dani pokore tijekom liturgijske godine (korizmeno vrijeme i svaki petak u godini) osobito su prikladni za pokornička slavlja, pokornička hodočašća, karitativna i milosrdna djela, što su sve vanjski izrazi unutarnje pokore i obraćenja.

Sami sakrament pokore najbolje se može opisati u prispodobi o izgubljenome sinu, odnosno, milosrdnome ocu, koju nam donosi evanđelist Luka. Nakon što osjeti privlačnost varljive slobode, sin napušta očevu kuću. Upada u bijedu i poniženje, razmišlja o izgubljenim dobrima, kaje se, priznaje se krivim pred ocem. Otac ga velikodušno dočekuje i raduje se zbog njegova povratka. Prsten, haljina i gozba su simboli toga novog života.

Očevo milosrđe i spremnost na praštanje i pomirenje su opisani već u Starom zavjetu. Od svih božjih atributa, upravo je „milosrdan“ najčešći. „Svojstveno je Bogu činiti milosrđe i u tome se na poseban način očituje njegova svemoć.“ Riječi svetoga Tome Akvinskog pokazuju kako Božje milosrđe nije nipošto znak slabosti, već, prije, pokazatelj Božje svemoći. Upravo zato liturgija, u jednoj od najstarijih zbornih molitva, daje nam moliti: „Bože, ti svoju svemoć očituješ najviše praštanjem i milosrđem.“ Bog će biti zauvijek u povijesti ljudskoga roda kao onaj koji je prisutan, blizak, brižan, svet i milosrdan.¹ Milosrđe je postalo živo, vidljivo i doseglo svoj vrhunac u Isusu iz Nazareta. Otac, 'bogat milosrđem' (Ef 2, 4), nakon što je objavio svoje ime Mojsiju kao »Bog milosrdan i milostiv, spor na srdžbu, bogat ljubavlju i vjernošću« (Izl 34,6), nije prestao obznanjivati na razne načine tijekom povijesti svoju božansku narav. U 'punini vremena' (Gal 4, 4), kada je sve bilo uređeno prema njegovu planu spasenja, poslao je svoga Sina rođena od Djevice Marije da na konačan način objavi svoju ljubav prema nama.²

Sakrament pokore i pomirenja

Griješ je, prije svega, uvreda Boga i prekid zajedništva s njim. Zato obraćenje donosi istodobno i Božje oproštenje i pomirenje s Crkvom, a to se na liturgijski način ostvaruje u sakramentu pokore i pomirenja.

Bog jedini otpušta grijehe. Sin Čovječji ima vlast na zemlji otpuštati grijehe i on tu božansku vlast i vrši. On snagom svoje božanske vlasti daje i ljudima da je vrše u njegovo ime. Krist je htio da Crkva bude znak i oruđe opraštanja i pomirenja koje nam je on pribavio svojom krvi. Ipak je vršenje službe odrješivanja povjerio apostolskoj službi.

„Po apostolima i njihovim nasljednicima kojima je dana vlast otpuštanja ili zadržavanja grijeha Krist je ustanovio sakrament pokore kako bi vjernici, upali u glib grijeha nakon što su oprani krsnom vodom očišćenja, iznova pronašli put pomirenja s Bogom.“³

¹ *Misericordiae Vultus*, 6

² *Isto*, 1

³ *Rimski obrednik: Red pokore*, Napomene br. 2

Isus za vrijeme svoga javnog života nije samo otpuštao grijeh, nego je obznanjivao i učinak otpuštanja: vraćao je grješnike u zajednicu Božjega naroda iz koje su grijehom bili isključeni. Jasan znak je bio njihovo pripuštanje svome stolu, štoviše, sam s njima sjeda za stol. Dajući apostolima udioništvo u moći opraštanja grijeha, Gospodin im također daje vlast da pomiruju grešnike s Crkvom. Toj crkvenoj dimenziji njihove službe najjasniji je izraz u Kristovoj svečanoj riječi Šimunu Petru: „Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga, pa što god svežeš na zemlji, bit će svezano na nebesima, a što god odriješiš na zemlji, bit će odriješeno na nebesima“ (Mt 16, 19). „A ta služba vezivanja i odrješivanja, predana Petru, očito je dana i apostolskom zboru združenom s njegovom Glavom (Mt 18, 18; 28, 16-20).“⁴ Pomirenje s Crkvom neodvojivo je od pomirenja s Bogom.

Krist je ustanovio sakrament pokore za sve grešne članove Crkve, prije svega za one koji nakon Krštenja padnu u teški grijeh i tako izgube krsnu milost, nanoseći ranu i zajedništvu s Crkvom.

U najstarijim spisima kršćanskih otaca nalazi se relativno detaljan opis sakramenta pomirenja. U tom se razdoblju smatralo da je za pomirenje čovjeka s Bogom najbitnije izvanjskim činima pokazati kajanje za učinjene grijeh, odnosno, najbitnija se činila pokora. Praksa pomirenja obično je započinjala ukorima ili opomenama, a dolazilo je i do (privremenog) isključivanja iz zajednice zbog, primjerice idolopoklonstva, krađe, rodoskvrnuća, škrtosti, bluda, pijanstva, lijenosti i slično. I takvima se davala prilika za pomirenje s Bogom i bližnjima. Vrlo teškim grijehom su se smatrali idolopoklonstvo, ubojstvo i preljub i oni su podliježali javnoj pokori. Pokore su redovito bile teške, a pokornici su morali vršiti javnu pokoru koja je mogla trajati i više godine prije nego prime službeno pomirenje. Uvođenje u red pokornika pratio je poseban obred. Pokornici su za vrijeme pokore bili isključeni od pričesti, ponegdje i od cijele mise, ili su mogli sudjelovati samo u prvom dijelu, i to daleko od oltara. Trajanje pokorničkog procesa bilo je različito, od nekoliko dana pa do više godina, ili čak cijeli život. Taj oblik pokore zadržao se do Vi. Stoljeća.

Kasnije se sve više razvija praksa pojedinačne pokore. Prvi korak je vjernikovo priznanje (ispovijed) vlastite grješnosti, koje rezultira crkvenim poništenjem ili brisanjem krivnje, a time i oprostjenjem kod Boga. Nakon toga bi uslijedilo vršenje pokore (dok je u ranijemu razdoblju vršenje pokore prethodilo odrješenju). Odrješenje podjeljuje svećenik odmah nakon priznanja grijeha, a izvršenje pokorničkih djela slijedi nakon odrješenja i pomirenja. Takav se oblik sakramenta u glavnim crtama zadržao do danas i u Katoličkoj i u Pravoslavnoj crkvi.

Četvrto lateranski sabor (1215.) određuje da se vjernici trebaju barem jednom godišnje ispovjediti i pričestiti, a određuje također da je jedini službeni oblik pokore i pomirenja tajna i osobna ispovijed. Kao odgovor na neke zablude nastale u reformaciji, Tridentski sabor (1545.-1563.) uči da je sakrament pokore pravi sakrament, različit od sakramenta krsta i potreban je svima koji su poslije krštenja teško sagriješili. Pomirenje dovodi vjernika u stanje krsne milosti, pomiruje ga s Bogom, što ujedno znači i pomirenje s Crkvom. Crkva ima neograničenu vlast opraštati sve grijeh, a redoviti djelitelj ovog sakramenta je svećenik koji osim sakramenta svetog reda za valjano vršenje svećeničke službe mora imati i jurisdikciju, tj. ovlaštenje koje svećenicima daje biskup određenoga područja – biskupije.

⁴ *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1444

Dakle, konkretan oblik ovoga sakramenta se tijekom stoljeća mijenjao, ali je zadržao temeljno ustrojstvo. Ono obuhvaća dva jednako bitna elementa; s jedne strane su čini čovjeka koji se djelovanjem Duha Svetoga obraća: kajanje, ispovijed i zadovoljština; s druge strane je Božje djelovanje po zahvatu Crkve. Crkva po biskupu i njegovim prezbiterima u ime Isusa Krista daje oproštenje grijeha i određuje način zadovoljštine; ona također moli za grješnika i zajedno s njim čini pokoru. Grešnik na taj način biva izliječen i ponovno vraćen u crkveno zajedništvo.

„Obrazac odrješenja, upotrebljavan u latinskoj Crkvi, izražava bitne elemente ovog sakramenta: milosrdni Otac izvor je svakog oproštenja. Po Pashi svoga Sina i daru svoga Duha te po molitvi i služenju Crkve, on izvršuje pomirenje grešnika:

'Bog, milosrdni Otac, pomirio je sa sobom svijet
smrću i uskrsnućem svojega Sina,
i izlio je Duha Svetoga za otpuštenje grijeha.
Neka ti po služenju Crkve on udijeli oproštenje i mir.
I ja te odrješujem od grijeha tvojih
u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.'⁵

Zaključak

Svjatovne franjevce se u Pravilu koje im je potvrdio Papa potiče da „svoj način razmišljanja i djelovanja suoblikuju s Kristovim, pomoću potpune i savršene unutarnje promjene, koju samo evanđelje označuje riječju 'obraćenje', a koje se, zbog ljudske slabosti, mora svakodnevno usavršavati. Na ovom putu obnove sakrament pomirenja povlaštenu je znak Očeva milosrđa i izvor milosti.“⁶

„Crkva, koja u svom krilu obuhvaća grešnike, u isti mah sveta i uvijek potrebna čišćenja, neprestano vrši pokoru i obnovu.“⁷ I članovi OFS-a su dio te jedne, svete Crkve, ali istovremeno grešnici kojima je potrebna milost Božjega oproštenja, besplatnoga dara kojim se možemo obilno koristiti u sakramentu pomirenja.

Danas upravo svjetovni franjevci trebaju ostati vjerni Crkvi i življenju sakramentalnoga života. Prije svega zbog svoga poziva: zbog unutarnjega obraćenja na koje ih se potiče i poziva, a potom i zbog svjedočenja milosti ovoga sakramenta i svima drugima.

Pitanja:

1. Što za vas znači unutarnja pokora? Kako biste povezali unutarnju pokoru i obraćenje?
2. Bog je bogat milosrđem i ljubi nas velikom ljubavlju (usp. Ef 2, 4). Kako u tom svjetlu gledate na grijeh kao uvredu Boga i prekid zajedništva s Njime i s Njegovom Crkvom?
3. Što za člana Franjevačkoga svjetovnog reda treba značiti ispovijed u svjetlu njegovoga nasljedovanja Isusa Krista i življenja Evanđelja po primjeru svetoga Franje?

⁵ *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1449

⁶ *Pravilo Franjevačkoga svjetovnog reda*, 7

⁷ *Lumen gentium*, 8

Literatura:

Biblija, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2015.

Katekizam Katoličke Crkve, Hrvatska biskupska konferencija, Zagreb, 2016.

Drugi vatikanski koncil: Dokumenti, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993.

Misericordiae Vultus, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2015.

Pravilo i Generalne konstitucije Franjevačkoga svjetovnog reda, Brat Franjo, Zagreb, 2018.

Ivan Karlić, *Sveti sakramenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2014.

Rimski obrednik: Red pokore, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009.

<https://www.zupa-gajnice.hr/duhovnost/molitve/prigodne-molitve/druge-molitve/435-molitva-zahvale-poslije-svete-ispovijedi>